

”Meillä on velvollisuus olla esimerkin näyttävä ja kannustaja”

Miten toimijat Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymässä tulkitsevat ja toteuttavat
ilmastotavoitteita

Riina Varnio

Kandidaatintutkielma

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma, kulttuurien tutkimus

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2025

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma

Riina Varnio

”Meillä on velvollisuus olla esimerkin näyttäjä ja kannustaja” Miten toimijat Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymässä tulkitsevat ja toteuttavat ilmastotavoitteita

Sivumäärät: tutkielman sivumäärä 21, liitteiden sivumäärä 1

Tutkielmani käsittelee Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän parissa toimivan neljän asiantuntijan tulkintoja ja toteutuksia ilmastoteoista. Suomen evankelisluterilainen kirkko on mukana toteuttamassa Agenda 2030 -toimintasuunnitelmaa, jonka yhtenä päätavoitteena on hillitä ilmastonmuutosta. Käytin aineistoa kerätessä Agenda 2030 -toimintasuunnitelman 13. kohtaa Ilmastotekoja rakentavana tekijänä, sillä se antaa toimijalle tilaa luoda omia tulkintoja.

Tutkielmassa lähestytään tutkimuskysymyksiä ympäristötoimijuuden ja sen rakentumisen viitekehystä käyttäen aineistona neljää suorittamaani haastattelua. Metodina käytän teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä tulkintojen sekä toteutuksien tarkasteluun. Tutkielman keskeisiä käsitteitä ovat ympäristötoimijuus ja ilmastoteot.

Tutkimuksesta selviää, että informantit tulkitsevat ilmastotekoja monitasoisesti, ja niihin vaikuttavat myös henkilökohtaiset tekijät, kuten yksilön arvot. Informantit ovat olleet mukana toteuttamassa monipuolisia ilmastotekoja. Näitä olivat esimerkiksi strategiatyö, ympäristökoulutuksen antaminen sekä seurakuntayhtymän sisäinen ja ulkoinen viestintä. Analysoin tutkielmassani, miten informanttien tulkinta sekä toteutus rakentavat heidän ympäristötoimijuuttaan. Keskiössä ovat inhimilliset tulkinnat ja näkemykset sekä niihin vaikuttavat tekijät.

Avainsanat: ympäristötoimijuus, ilmastoteot, Agenda 2030, evankelisluterilainen kirkko, Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Tutkielman aihe, aiheen rajausta ja lähtökohdat	1
1.2	Tutkimuskysymykset	4
1.3	Eettiset ongelmat ja niiden hallinta	5
2	Teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet	6
2.1	Aiempi tutkimus aiheesta	6
2.2	Keskeiset käsitteet	7
3	Aineisto ja menetelmät	8
4	Aineiston analyysi	9
4.1	Miten ilmastotoimia on tulkittu	9
4.2	Tulkintaa ohjaavat tekijät	12
4.3	Tulkintojen toteutus seurakuntayhtymän toiminnassa	15
4.4	Informanttien kokemus ilmastotoimien riittävydestä ja tulevaisuudesta	17
5	Yhteenveto	20
	Lähteet	22
	Liitteet	24

1 Johdanto

1.1 Tutkielman aihe, aiheen rajaus ja lähtökohdat

Viime vuosituhanen puolivälin jälkeen havahduttiin globaaliin ympäristökriisiin. Tämä yhteiskunnallinen valpastuminen vaikutti myös uskonnollisiin instituutioihin sekä niiden toimintamalleihin. Suomessa erityisesti 1990-luvulta lähtien evankelisluterilainen kirkko on ottanut kantaa ympäristökriisiin ja ryhtynyt ilmastonmuutoksen torjunnan toimenpiteisiin (Pesonen 2004, 7.) Suomen evankelisluterilainen kirkko on ilmoittanut olevansa mukana toteuttamassa Agenda 2030 -tavoitteita. Yhdistyneet kansakunnat sopi vuonna 2015 kestävän kehityksen toimintaohjelman sekä sen tavoitteet. Agenda 2030 on toimintaohjelma, jonka tavoitteena on poistaa maailmasta äärimmäinen köyhyys sekä turvata ympäristön hyvinvointi kestävällä tavalla vuoteen 2030 mennessä. Toimintasuunnitelmaan kuuluu 17 tavoitetta. Ensisijaisesti vastuu Agenda 2030 -toimintasuunnitelman toimeenpanosta kuuluu valtioille, mutta tavoitteiden saavuttamiseen tarvitaan yhteiskunnan muiden sektoreiden panostusta (Ulkoministeriö n.d.) Tutkielmassani selvitän miten Suomen evankelisluterilaisen kirkon toimijat ovat tulkinneet ja toteuttaneet YK:n esittämän Agenda 2030 -toimintasuunnitelman ilmastotekoja -kohtaa osaksi kirkon toimintaa. Tutkielmassani keskitytään 13. tavoitteeseen, eli ilmastotekoihin.

kuva: Suomen kestävän kehityksen toimikunta. Noudettu 28.4.2025

Vuoden 2025 alussa Suomen evankelisluterilaiseen kirkkoon kuului 62,2 % suomalaisista ja sillä on kansankirkon asema (Evl.fi n. d.) Vaikka jäsenmäärä on laskussa, kirkon toiminta vaikuttaa lähes jokaiseen joko suoraan tai välillisesti. Kirkolla yhteiskunnallisesti paljon vaikutusvaltaa. Tämän takia on perusteltua, että kirkko kantaisi vastuun ympäristökysymyksissä. Tässä tutkielmassa kiinnitetään huomio kirkon toimijoihin, jotka tulkitsevat ja toteuttavat annettuja tavoitteita. Kirkon sisäisen toiminnan pitää olla kestävällä tasolla, jotta Suomi saavuttaisi toimintaohjelman tavoitteet. Ilman yhteistä vastuunkantoa emme pysty hidastamaan ilmastonmuutosta riittävän nopeasti. Onkin siis perusteltua selvittää miten vaikutusvaltaisen toimijan, kuten Suomen evankelisluterilaisen kirkon, sisällä tulkitaan ja toteutetaan ilmastotekoja. Tutkielmassani syvennyn Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän neljän asiantuntijan toimintaan. Rajaus on tehty sillä perusteella, että kaikki haastatteleman informantit toimisivat saman organisaation alaisena.

Tutkielma sijoittuu uskontotieteen kentälle. Keskiössä ovat informanttien toimijuus ilmastotekojen saralla. Tarkoituksena ei ole arvottaa itse ilmastotekojen sisältöä tai niiden vaikutusta, vaan lähestyn informanttien tulkintoja ja toteutuksia inhimillisestä näkökulmasta. Olen kiinnostunut muun muassa siitä, mitä ilmastotekoja informantit ovat pitäneet tärkeinä, miksi ne ovat tärkeitä sekä mihin arvoihin ne perustuvat.

Kestäväällä kehityksellä on useita määritelmiä ja ne vaihtelevat usein näkökulman sekä tutkimusalan mukaan. Tässä tutkielmassani käsittelen termiä tutkielmassani Gro Harlem Brundtlandin (1987) määritelmän mukaan: "Kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa." Harlemin määritelmä painottaa oikeudenmukaisuutta sukupolvien välillä sekä vastuullista luonnonvarojen käyttöä. Kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen on välttämätöntä, jotta voimme turvata seuraaville sukupolville elinkelpoisen planeetan. Kestävä kehitys on kattokäsite ja sen alle katsotaan kuuluvan taloudellisen, sosiaalisen, ekologisen sekä kulttuurisen kestävyuden näkökulmat. (Ympäristöministeriö 2023) Tässä tutkielmassa rajaan näkökulman vain ekologiseen kestäväan kehitykseen. Syynä ovat aineiston laajuus sekä kandidaatintutkielman rajattu sivumäärä.

Agenda 2030 -toimintasuunnitelman 13. tavoite koskee ilmastotekoja. Tämän keskeinen tavoite on toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan. Ilmastoteoilla viitataan päätöksiin ja toimenpiteisiin, joilla hillitään ilmastonmuutosta sekä minimoidaan sen aiheuttamia uhkia. Näitä ovat muun muassa kestävä luonnonvarojen hallinta sekä vähähiiliseen kehitykseen investoiminen (Suomen kestävän kehityksen toimikunta n.d.). Tässä kontekstissa ilmastotekoja-käsite on melko laaja ja se johtuu siitä, että YK on luonut tavoitteet kaikille maailman valtioille. Laaja tulkintamahdollisuus kunnioittaa maiden ja yhteiskuntien toimijoiden autonomiaa. Ilmastoteot voivat olla hyvin erilaisia paikasta ja toimijasta riippuen. Eri alueilla on omat haasteensa ja erilaiset resurssit puuttua niihin. Tämän takia on aiheellista tutkia, miten toimijat tulkitsevat tavoitetta omassa ympäristössään.

Agenda 2030 -toimintaohjelma hyväksyttiin New Yorkissa Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksessa vuonna 2015 ja sen toimeenpano käynnistyi seuraavana vuonna. Toimintaohjelman tulokset on tarkoitus saavuttaa vuoteen 2030 mennessä, jonka takia on perusteltua tarkastella, miten ilmastotoimia on toteutettu. Aihe on ajankohtainen, sillä tavoitteiden aikaraja umpeutuu tutkielman julkaisemisajankohdasta alle viiden vuoden päästä. Tutkielman tavoitteena on analysoida, miten seurakuntayhtymässä on tulkittu toimintasuunnitelman ilmastotekoja, sekä miten niitä on toteutettu kirkon sisäisessä toiminnassa. Ideaalitulanteessa tutkielmaa voisi hyödyntää kirkon toimien tarkastelua ja tehostamista varten.

1.2 Tutkimuskysymykset

Tutkielmassani analysoin, miten Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän informantit ovat tulkinneet ja toteuttaneet Agenda 2030:n toimintasuunnitelman ilmastotekoja -kohtaa. Tulkinnat ja niiden pohjalta tehdyt toimet voivat vaihdella eri toimijoiden välillä. Erityisesti tutkimuksessa minua kiinnosti, miten informantit olivat ymmärtäneet ilmastoteot ja mitkä asiat olivat vaikuttaneet tulkintaan.

Ilmastotekojen tulkinta vaikuttaa siihen, miten he toteuttavat näitä työssään. Tulkintaa säätelee yksilön, mutta myös yhteisön, aikaisemmat kokemukset, kouluttautuminen, motivaatiot ja arvot. Tutkielmassani selvitän, onko Agenda 2030 -toimintasuunnitelman ilmastotekoja-kohta, tai sen sisältö, heille tuttu, ja ilmeneekö se tulkinnan tasolla. Pohdin, mitkä muut informanttien henkilökohtaiset tekijät vaikuttavat tulkitsemiseen. Toisaalta pelkkä tulkinnan moninaisuus ei yksinään taustoita toteutuksia. Toimijoilla on mahdollisuus toteuttaa näkemyksiään parhaiten näkemällään tavalla, mutta ne eroavat jonkin verran muiden tavoista. Taustalla vaikuttavat muun muassa resurssit sekä vaikutusmahdollisuudet. Analysoin myös, miten informantit kokevat ilmastotekojen toteutuneen seurakuntayhtymän tasolla.

1.3 Eettiset ongelmat ja niiden hallinta

Yksi tärkeimmistä tutkimukseen liittyvistä huomioista on se, että Suomen evankelisluterilainen kirkko ei ole sitoutunut YK:n laatimaan Agenda 2030 -hankkeeseen. Kirkko on ilmoittanut olevansa mukana tässä hankkeessa, mutta ei ole sitoutunut tavoitteisiin. Sitoutumattomuus ei kuitenkaan tarkoita, etteikö kirkon sisällä aktiivisesti kuitenkin pyrittäisi yhteisiin tavoitteisiin. Haastattelijana minun tulee tunnistaa tämä asetelma ja huomioida se kysymyksissäni.

Ennen haastattelujen toteuttamista minun tuli tarkastella itsessäni piileviä ennakkokäsityksiä sekä -oletuksia. Nämä voivat vaikuttaa tutkimusasetelmaan sekä vuorovaikutustilanteisiin. Tiesin entuudestaan kirkon ja seurakuntayhtymän toiminnasta. Kulttuurien tutkimuksen alalla on laajasti tunnustettu, että tutkija ei ole irrallinen ajallisesta ja yhteiskunnallisesta kontekstista. Tutkijan näkökulmiin vaikuttavat muun muassa yhteiskunnalliset normit ja yleinen keskusteluilmapiiri. Aineiston käsittelyyn ja analysointiin vaikuttivat omat lähtökohtani. Haastattelut eivät olleet pelkästään tiedonkeruutilanteita, vaan myös kohtaamisia. Objektiviisuuden tavoittelu vaatii aktiivista reflektiota siitä, kuinka voin tiedostaa omia vinoumia ja kuinka varmistan, etteivät ne vaikuta haastattelutilanteisiin.

Haastateltavien oikeus anonymiteettiin aiheutti haasteita aineistoa kerätessä. Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymällä on noin 450 työntekijää, mutta ympäristöaiheisiin paneutuneiden määrä on suhteellisen pieni. Informantit tuntevat toisensa työnsä kautta, ja myös heidän työyhteisönsä jäsenet voivat tunnistaa heidät tekstistä. Pohdin, miten käsittelen aineistoa rikkomatta yksityisyyttä tai miten käsittelen aineistoa niin, ettei informantin kontekstiriippuvainen näkemys vääristy. Haastatteluja tehdessäni suunnittelin häivyttää informanttien identiteetin aineistossa. Tarkoituksena oli analysoida haastateltavien vastauksia ryhmänä. Halusin toisaalta myös ottaa jokaiselta yksittäisiä lainauksia tekstiini. Sain jokaiselta haastateltavalta luvan käyttää heidän nimiään tutkielmassani. Jälkikäteen halusin muuttaa ratkaisua. Tulin siihen tulokseen, että voin käyttää aineistoani monipuolisemmin, jos en paljasta informanttien henkilöllisyyttä. Annoin haastateltaville koodinimet H1, H2, H3 ja H4. Tutkielmassa en käsittele, onko informanttien käsitykset tai toiminta totuudenomaista suhteutettuna kontekstiin. Keskiössä ovat inhimilliset tavat tulkita sekä toteuttaa omia havaintojaan ja niihin johtavien tekijöiden analysointi.

2 Teorettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet

2.1 Aiempi tutkimus aiheesta

Tutkielman avainteoksena toimi Heikki Pesosen väitöskirja *Vihertyvä kirkko – Suomen evankelisluterilainen kirkko ympäristötoimijana*. Hän käsittelee teoksessaan kirkon reagointia sekä toimintaa ympäristökysymyksissä. Yksi tärkeimmistä näkökulmista on kirkon ja yhteiskunnan välisen suhteen tarkastelu. Hyödynnän väitöskirjaa ja erityisesti sen ympäristötoimijuus -käsitettä tutkielmassani. Pesonen käsittelee ympäristötoimijuutta kirkon näkökulmasta, mutta sen sijaan näkökulmani suuntautuu kirkon yksittäisten asiantuntijoiden toimijuuteen. Hyödynnän tutkielmassa myös Pesosen (2002) artikkelia *Suomen evankelisluterilainen kirkko ympäristötoimijana kirkollisessa lehdistössä*. Teoksessaan Pesonen analysoi kirkon julkisuuskuvan rakentumista sekä ympäristötoimijuutta.

Emmi Aarrelahti laski seurakuntayhtymän hiilijalanjäljen pro gradu -tutkielmassaan *Hiilineutraaliksi organisaatioksi vuoteen 2029 mennessä – Tapaustutkimuksena Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä*. Aarrelahti muodosti tulosten perusteella hiilineutraaliustiekartan, jota hyödynnetään yhä seurakuntayhtymässä. Tutkielman mukaan suurimmat yksittäiset päästöt tulivat vuonna 2022 kiinteistöistä. Vastaus toistui informanttien haastatteluissa. Aarrelahden tutkielma nousi jokaisessa tekemässäni haastattelussa useamman kerran esille. Tämä johtuu sen ajankohtaisuudesta sekä vaikutuksesta. Voidaan päätellä, että informantit ovat pitäneet tutkimusta ja sen tuloksia tärkeinä. Informantit ovat olleet mukana tulosten laskemisessa ja tietoja hyödynnetään edelleen päätöksenteossa. Aarrelahden pro gradu -tutkielma oli tärkeässä roolissa tutkielmassani, sillä pystyin käyttämään sen tuloksia suoraan omassa analyysissäni.

2.2 Keskeiset käsitteet

Tutkielmassani keskeinen käsite on ympäristötoimijuus ja sen rakentuminen. Tarkastelen, miten kirkon asiantuntijat tulkitsevat ilmastotavoitteita sekä toteuttavat sitä omassa toiminnassaan. Heikki Pesonen määrittelee väitöskirjassaan kirkon ympäristötoimijuuden siten, että se pitää sisällään kaiken kommunikaation ympäristökysymyksiin liittyen. Kommunikaatio on sekä jäsenistönsä sekä ympäröivän yhteiskunnan välistä, ja se voi välittyä kahdenvälisen puheen lisäksi myös kirjallisena tai symbolien välityksellä (Vihertyvä kirkko 2004, 8–9.) Se on luonteeltaan vastavuoroista ja kommunikaatio ylläpitää sekä muovaa instituution tavoitteita.

Toimijuudella viitataan yksilöiden kykyyn arvioida tilannetta, tehdä valinta sen suhteen – mutta myös valta tehdä toisin. Yksilö toimijana pystyy siis tekemään valintoja sekä toteuttaa niitä. Toimijuus ei ole tilanteesta irrallinen; se on sidoksissa sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja toisiin ihmisiin sekä heidän toimijuuteensa (Hynninen, Lindfors & Opas 2015, 174)

Tutkimukseni informanteiksi valikoitui tietoisesti niitä, joilla on mahdollisuuksia päättää ja vaikuttaa muihin sosiaalisissa konteksteissa. Jokaisella on toisiinsa suhteutettuna erilainen asema kirkon toiminnassa. Nämä erilaisuudet heijastivat siihen, miten toimijuus eroaa yksilötasolla. Informanteilla on erilaiset mahdollisuudet arvioida tilannetta, tehdä valintoja tai olla jopa tekemättä niitä. Aineistossa informantit näkyivät toimijoina siinä, miten he ovat tulkinneet toimintasuunnitelman ilmastotekoja-kohtaa, sekä siinä, miten he toimeenpanevat tulkinnat omassa toiminnassaan.

3 Aineisto ja menetelmät

Muodostin itse tutkimusaineistoni haastattelemalla neljää Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän piirissä toimivaa henkilöä. Lähetin sähköpostia kaikkiin Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän Kirkkoherrat ja johtavat viranhaltijat -sivustolta löytämiini yhteystietoihin. Kysyin halukkuutta osallistua haastatteluun tai mahdollisuutta kertoa toisesta mahdollisesta osallistujasta. Yhteensä viisi henkilöä ilmaisivat kiinnostuksensa osallistua ja valitsin heistä neljä. Päätöksessä painoi informanttien toimijuus ilmastoteoissa, koska halusin työhöni tulkintoja erilaisista näkökulmista. Tutkielmani on laadullinen, ja pyrin ymmärtämään aineistoa syvällisesti sen kontekstissa. En tee aineistotyyppin takia laajoja yleistyksiä, sillä ne eivät palvele tutkielmaani (Tuomi & Sarajärvi 2018, 97). Käytän menetelmänä teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä.

Kolme informanttia on työsuhteessa kirkkoon ja ilmastoteot kuuluvat heidän työnkuvaansa vaihtelevissa määrin. Neljäs informantti ei ole työsuhteessa kirkolle, vaan valikoitui informantiksi monitasoisen vaikuttamistyönsä takia. Informantti on toiminut Turussa monen vuoden ajan erilaisissa tehtävissä, kuten luottamushenkilönä. Hän työskentelee asiantuntijana muun muassa ilmastonmuutokseen liittyvissä kysymyksissä ja pystyy hyödyntämään sisältöä kirkon toiminnassa. Informanttien haastattelut ovat puolistukturoituja ja kestoltaan noin 45 minuuttia pitkiä. Haastatteluja ei litteroida eikä arkistoida. Aineisto tuhotaan tutkielman valmistuttua. Haastateltavat saivat muutamaa viikkoa ennen sovittua aikaa haltuunsa haastattelukysymykset, jotta voisivat valmistautua haastatteluun. Tämän lisäksi liitteenä oli kirkon muodostama Agenda 2030 -toimintasuunnitelma, jotta informantit voivat halutessaan syventyä siihen. Käytin kaikissa haastatteluissa samaa haastattelurunkoa (liite 1). Yhden informantin haastattelussa runkoa sovellettiin hieman. Kyselyrunгон kohdat, joissa viitattiin työsuhteeseen, vaihdettiin kirkon parissa toimimiseen.

4 Aineiston analyysi

4.1 Miten ilmastotekoja on tulkittu

Suomen evankelisluterilainen kirkko on aktiivinen toimija yhteiskunnallisissa keskusteluissa. Kirkko ottaa usein kantaa yhteiskunnallisiin ajankohtaisiin asioihin ja haasteisiin. Viime vuosikymmenet ilmastonmuutos ja sen torjunta ovat olleet kansainvälinen huolenaihe. Suomen evankelisluterilainen kirkko on muiden Pohjoismaiden tapaan osallistunut yhteisiin talkoisiin ja soveltaa toiminnassaan YK:n julkistamaa Agenda 2030 -toimintasuunnitelmaa. Haastatteluissa olen pyrkinyt selvittämään, miten kirkon sisällä toimivat informantit ovat tulkinneet ja toteuttaneet ilmastotavoitteita. Tässä yhteydessä tulkintaan kuuluu se, miten yksilöt ovat ymmärtäneet tavoitteen, ja mitä merkityksiä he ovat antaneet sille. Pyrin myös löytämään tulkintoihin vaikuttaneita tekijöitä, kuten arvoja.

Agenda 2030 ja sen toimintasuunnitelma olivat haastateltaville pääosin tuttuja. He olivat tutustuneet siihen työnsä tai vapaaehtoistoimintansa kautta, kuten työpajoissa ja koulutuksissa. Suunnitelma ja tavoitteet olivat tuttuja, mutta alatavoitteet ja niiden tarkemmat sisällöt eivät olleet jääneet mieleen. Informantit tunsivat Agenda 2030 toimintasuunnitelman taulukon, sillä heidän työympäristöissään oli käytetty pinssejä, joissa oli taulukon kuva. Jokaisessa haastattelussa kävimme läpi, mitä ilmastoteot käytännössä voisivat olla. Koska toimintasuunnitelma on tarkoitettu ohjenuoraksi kansainvälisesti valtioille, sen raamit ovat melko laveat. Käytännössä tämä siis tarkoittaa, ettei toimintasuunnitelma kerro tarkasti, mitä kaikkea ilmastotekoihin kuuluu ja miten niitä kuuluisi soveltaa. Toimintasuunnitelman pääpiirteisyys oli yksi syistä, miksi sitä sovelletaan tässä tutkimuksessa. Se antaa toimijoille tilaa tehdä omia tulkintoja ja päättää, miten niitä sovelletaan kirkon toiminnassa.

Haastateltavat tulkitsivat ilmastotekoja ensisijaisesti konkreettisin esimerkein. Suurin näitä oli hiilijalanjäljen pienentäminen ja siihen liittyvät seurakuntatason hankkeet. Jokainen haastateltava nostivat haastatteluissa esille isoja hankkeita, joissa he ovat olleet mukana. Näitä olivat esimerkiksi ekologiseen sähköön siirtyminen, Emmi Aarrelahden pro gradu -tutkielmaan osallistuminen, koulutusten järjestäminen sekä strategiatyö. Informantit

painottivat vastauksissaan yhteisiä isoja toimia, sekä niiden vaikutusta ympäristöön. Tekojen vaikutuksella viitataan sekä ympäristövaikutuksiin, sekä sen vaikutusvaltaan toisiin isoihin tekijöihin. Esimerkkiä näyttämällä seurakunnat sekä seurakuntayhtymä toivoivat edistävän lähialueiden ja kokonaiskirkon toimintatapoja. Haastattelujen loppuvaiheissa informantit pohtivat abstrakteja periaatteita, jotka vaikuttavat heidän tulkintaansa ilmastoteoista. Asetelma toistui jokaisessa neljässä haastattelussa. Informantit tulkitsivat ilmastoteot ensin konkreettisilla isoilla ympäristötoimilla, ja tämän jälkeen siirtyivät pohtimaan omia periaatteita ja arvoja sekä niiden vaikutuksia toiminnassaan.

Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän toimintastrategian yksi painopiste on ilmastonmuutoksen torjuminen. Se ilmenee tavoitteessa olla hiilineutraali vuoteen 2029 mennessä, ja tämä ohjaa seurakuntayhtymän toimintaa ilmastoteoissa. Tavoite on hyväksytty kirkkovaltuustossa ja se on linjassa Turun kaupungin hiilineutraaliustavoitteen kanssa. Hiilineutraalius vuoteen 2029 tuli ilmi jokaisessa haastattelussa. Informantit esittivät, että tavoitteena on vähentää seurakuntayhtymän päästöjä 80 %. Yhtymällä on paljon kiinteistöjä ja toimintaa, jonka takia se ei pysty eliminoimaan kaikkia päästöjä. Tämän takia tarkoituksena on kompensoida viimeiset 20 % seurakuntayhtymän päästöistä. Informanteilla oli useita ideoita siitä, miten kompensoinnin voisi käytännössä toteuttaa.

Viestintä koettiin hyvin tärkeäksi osaksi ilmastotekoja. Seurakuntayhtymä on ottanut suuria askelia hiilijalanjäljen pienentämiseksi ja haluaa viestittää siitä sekä yhteisön sisällä, että sen ulkopuolelle. Informantit ilmaisivat haastatteluissa, että tietoisuutta ilmastoteoista pystyy parhaiten levittämään viestimällä sitä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Informantti H1 ilmaisi haastattelussa, että pelkästään ilmastotekojen tekeminen ei riitä. Tällöin muut kuin asianomaiset eivät tiedä ilmastoteoista tai sen taustalla vaikuttaneista motiiveista. Ilmastotekoja täytyy tuoda esiin viestinnässä, jotta seurakuntayhtymä pystyy olemaan esimerkinnäyttäjäksi. Viestinnän kohteena ovat muun muassa muut seurakunnat ja seurakuntayhtymät, organisaatiot sekä myös yksilöt. Viime aikoina seurakuntayhtymä on informantin mukaan viestinyt esimerkiksi uusista luonnonmukaisista hautuumaista. H1 pohti haastattelussaan, että ilmastoteoissa viestintä saattaa olla jopa houkuttelevuuskysymys. Hän epäili, että tuskin ilmastoteoista viestintä vielä saa ihmisiä liittymään kirkkoon, mutta se voi olla kuitenkin yksi monista houkuttimista.

Kaksi haastateltavista painotti, että päätöksenteossa tulisi johtaa tiedolla. Heidän tapansa tulkita ympäristötekoja oli muodostaa asiantuntijaryhmä, joka toisi ympäristönäkökulmat päätöksentekoon. Kaksi informanttia tarjoaa pienimuotoisesti koulutusta seurakuntayhtymän sisällä. Paneudun asiantuntijaryhmän toimintaan syvällisemmin tutkielmassa myöhemmin. Kaikissa haastatteluissa nousi ilmi, että seurakuntayhtymä tarvitsisi työntekijän, joka työskentelisi kokopäiväisesti ilmastotekojen parissa.

H2:n tulkinnan mukaan hänen merkittävin mahdollisuus vaikuttaa ilmastokysymyksiin liittyy osallistumiseen strategiatyöhön. Hän koki, että pystyy työssään vaikuttamaan yhdessä solmittuihin strategiasuunnitelmiin sekä vaikuttamaan niiden nyansseihin. H2 tunnustaa haastattelussa arjen konkreettisten ilmastotekojen, kuten kierrätyksen, tärkeyden, mutta ei näe niitä työssään ensisijaisina. Strategiatyöhön osallistumalla hän pystyy vaikuttamaan laaja-alaisimmin kirkon ilmastotoimiin. H2 pohti, että pyrkii huomioimaan kaikessa päätöksenteossa ympäristönäkökulman. Tällöin ympäristöteot eivät olisi pelkästään yksi segmentti strategiatyössä, vaan se läpileikkaisi koko toiminnan. H2 tulkitsee, että ilmastoteot kuuluvat olennaisesti osaksi kirkon toimintaa, samalla tavalla kuin muukin yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuminen. Hän pohti kirkon roolia ympäristökysymyksissä seuraavalla tavalla: ”kirkon piiris kuulee sellasta puhetta et kaikki muut toimijat yhteiskunnassa puhuu ilmastotoimista ni kirkon ei tarttis sille sektorille lähtee, et meillä olis se oma hengellinen tehtävä joka olis jostain kummallisesta syystä irti tästä toimintaympäristöstä ja ihmiskunnan kohtalosta”. Näkemys rakentaa informantin ilmastotoimijuutta ja myötäilee kokonaiskirkon näkemystä omasta vastuusta yhteiskunnassa.

Aineiston pohjalta saa kuvan, että informantit tulkitsevat ilmastotekoja aktiivisiksi valinnoiksi, jotka läpileikkaavat kaiken toiminnan sekä päätöksenteon. Kaikkien mielestä oli selvää, ettei ilmastoteot ole yksittäinen segmentti muun työn lomassa. Ne kietoutuvat osaksi kokonaisuutta sekä muodostavat keskeisen taustatekijän kaikessa toiminnassa. Ilmastotekojen tekeminen ei ole vahinko. Kestävät valinnat vaativat harkittua ja johdonmukaista päätöksentekoa. Ne ovat seurausta tietoisista valinnoista sekä priorisoinneista. Aineistosta nousee ajatus esille, että kulttuuriympäristömme nojaa edelleen epäkestäviin tapoihin. Esimerkiksi kierrättämättä jättäminen tai halvimman -- ja usein epäekologisimman -- vaihtoehdon valitseminen on arkipäiväinen toimintatapa. Tämän takia ilmastotekoja täytyy tehdä aktiivisesti, jotta toimintamme olisi kestävä. Roskat tietoisesti viedään kierrätyspisteisiin sekä ympäristöystävällisiin vaihtoehtoisin investoidaan taloudellisesti.

Ytimessä on, että aktiivisilla teoilla saavutetaan tavoitteet. Neljän haastattelun pohjalta alkoi nousta myös yksi yhteinen teema: yksi merkittävimmistä ympäristöteoista on oman ajatusmaailman tarkastelu ja sen muokkaaminen. Tämä sisäinen muutos käynnistyy sosiaalisesta kanssakäymisestä sekä muiden toimijoiden teoista. Kukaan ei ole tyhjiössä kelluva yksilö. Yksilön näkemykset muotoutuvat ympäristön ja yhteisön vaikutuksesta. Jotta ympäristövastuu näkyisi konkreettisina teoista, sen on lähdettävä sisäisestä motivaatiosta.

4.2 Tulkintaa ohjaavat tekijät

Yksilön arvot ohjaavat hänen tapansa hahmottaa ja tulkita ympäristöään. Tässä tutkielmassa hyödynnän lähtökohtaa, että arvot ohjaavat yksilön ja yhteisön toimintaa. Arvot määrittelevät, mitä pidetään tärkeänä, arvokkaana tai tavoiteltavana. Ne ovat suhteellisen pysyviä ajattelun periaatteita (Pyhyiden ytimessä, 2018, 9). Arvot vaikuttavat siihen, miten yksilöt ja yhteisöt tulkitsevat ja näin toteuttavat ilmastotekoja. Tutkimushaastattelussa jokaiselta informantilta nousi esiin arvoja, jotka ohjaavat heidän tulkintaansa. Osa haastateltavista kertoi näistä suoraan ja osa puolestaan konkretisoivat arvojaan esimerkkien avulla. Esille nousseita arvoja olivat muun muassa vastuullisuus, velvollisuus, ympäristönsuojelu, oikeudenmukaisuus ja ihmisyyys. Tämän lisäksi esiin nousi kristillisiksi luonnehdittuja arvoja, kuten luomakunnasta välittäminen sekä lähimmäisenrakkaus. Arvot olivat merkittäviä tekijöitä ilmastotekojen tulkinnassa jokaisen informantin kohdalla.

Informantti H1 tarkasteli ilmastotekoja vastuullisuuden ja velvollisuuden näkökulmista. Hän koki, että seurakuntayhtymällä on vastuu kehittää ja ylläpitää omia ilmastotoimia. Vastuu ulottuu myös seurakunnan ulkopuolelle vaikuttamalla laajemmin muihin yhteiskunnallisiin toimijoihin ja yhteisöihin. H1 ilmaisi näkemyksensä velvollisuudesta ja vastuusta seuraavasti:

En tiiä onko se motivoitumista vai jotain velvollisuudentuntoa vai mitä se on, mutta mun mielipide on se että kun on iso toimija [seurakuntayhtymä] niin on isot ympäristövaikutukset ja on myös isot vaikutusmahdollisuudet. Julkisel toimijalla meillä on velvollisuus olla tällöinen esimerkin näyttäjä ja kannustaja

Lainaus nostaa esille näkemyksen yksilön ja yhtymän vaikutusmahdollisuudesta. Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä on alueellaan suuri toimija ja sillä on laajat vaikutusmahdollisuudet. Sitä voidaan käyttää arvokkaiksi koettujen asioiden, kuten ilmastotoimien, edistämiseksi. Seurakuntayhtymä pysyy tehokkaammin toimimaan esimerkin näyttäjänä, kuin yksilö tai pieni yhteisö. Tämän takia koettiin arvokkaaksi, että yhtymä käyttää vaikutusmahdollisuuksiaan paremman tulevaisuuden edistämiseksi. Informantin mukaan yhtymän koko ja julkinen asema velvoittavat sitä toimimaan vastuullisesti sekä kestävästi. H1 painotti, että seurakuntayhtymän tulisi vastata ilmastonmuutokseen. Hän ilmaisi, että: ”maailma muuttuu, niin meidänkin pitää muuttua”. Tällä viitattiin siihen, että kirkon toimien tulisi heijastaa yhteiskunnan tarpeita. Jos ihmiset tarvitsevat tehokkaita ilmastotoimia, arvojen mukaan kirkon tulisi tarjota niitä.

Informantti, H4, pohti haastattelussa, että kirkon työssä tulisi näkyä luomakunnasta välittäminen sekä lähimmäisenrakkaus. En analysoi sitä, onko kyseiset arvot informantin omia, vai kanavoiko hän kirkon arvoja omassa toiminnassaan. Hän sanoitti näkemyksiään seuraavasti: ”ydintä on se luomakunnasta välittäminen ja lähimmäisenrakkaus, joka ylettyis laajemmalle kuin omiin naapureihin, et täytyis mieltii sellast oikeudenmukaisuutta vähän laajemminkin”. Informantti tulkitsee ilmastotekoja toiminnassaan kristillisten arvojen linssien läpi. Hän kokee, että ilmastoteot eivät ole vain lähimmäisiä ihmisiä varten, vaan niillä turvataan muidenkin hyvinvointi.

Motivaatiot ohjaavat ihmistä käyttäytymään tavoin, jotka edistävät ihannemaailman rakentumista. Ne ovat luonteeltaan päämääräsuuntautuneita. Motivaatiot suuntaavat yksilöt ja yhteisöt toimimaan tavoilla, jotka tukevat näiden arvoja sekä maailmankuvia. Motivaatiot voivat pohjautua arvoihin, mutta myös toimia näiden rakentamisen energianlähteinä, jolloin ne vahvistavat yksilön käsitystä siitä, mikä on tärkeää, oikeudenmukaista tai tavoiteltavaa. Ympäristötoimijuuden näkökulmasta motivaatio on olennainen tekijä siinä, miksi hän ryhtyy tekoihin. Haastatteluissa kaksi informanttia pohti syvällisesti motivaatioidensa taustatekijöistä ja siitä, millainen vaikutus niillä on. Informantti H3 lähestyi eksistentiaalisesta ja ihmisyyden näkökulmista. Hän sanoitti tuntemuksiaan seuraavasti: ”mä nään et ilmastonmuutoksen [vastustamisen] ja ekologiset kysymykset ihmisyyden kysymyksinä. Ajatus siitä, että elämän täytyy jatkua on aika syvällä. Se, et me hävittäis tää kaikki, hävittäis kaikelta pohjan”. Kyse ei ole vain luonnon varjelusta itse varjelun tähden, vaan hän kuvaili tilannetta laajemmin eettisenä ja inhimillisenä kysymyksenä, joka koskettaa koko ihmiskunnan olemassaoloa.

Ympäristötoimijuus ei synny pelkästään velvollisuuden tunteesta tai ulkoisista odotuksista. Se syntyy henkilökohtaisesta halusta estää merkityksellisen maailman menettämisen.

Toinen informantti, H2, tarkasteli motiivejaan tulevaisuuden sukupolvien näkökulmasta. Informanttia motivoi huoli lapsensa sekä tämän ikäluokan tulevaisuudesta sekä heidän perustarpeidensa turvaamisesta: ”ehkä tämä eksistentiaalinen uhka missä me nyt ollaan ja nämä nuoremmat sukupolvet. Mul ittel ei oo ku yks lapsi mut ku häntä ja hänen kavereitaan katson kyl se motivoi”. Hän jatkoi pohtien, miten inhimillinen kehitys on hänelle merkityksellinen sekä suojelemisen arvoista:

Mä oon tämmönen sivistyksen puolestapuhuja se on tärkeä osa mun elämäni, ettei se mua kauheesti lohduta jos tää nykymuotoinen sivilisaatio loppuu ja sit palataan johonki alkukantasempaan muotoon. Kyl mua surettaa ne kaikki hienot romaanit ja yliopistoissa tehdyt tutkimukset, elokuvat, musiikit ja nuotit et jos ne menettää merkityksensä” – H2

H2:n pohdinnoista ilmeni vahvasti kulttuurinen näkökulma ympäristötoimijuuteen. Hänen toimiaan motivoi halu säilyttää inhimillinen kehitys sekä kulttuurinen jatkumo, joka on vaarassa tuhoutua ilmastonmuutoksen ja sen uhkien myötä. Informantti ei sitoudu ilmastotoimiin vain ympäristön, vaan myös inhimillisten arvojen, kulttuurin ja tiedon tähden.

Informanttien ilmastotekojen tulkintaa ohjaavat monet tekijät ja ne ovat hyvin henkilökohtaisia. Arvot ohjaavat vahvasti yksilöiden ja yhteisöjen tekemistä. Haastatteluissa informantit kertoivat joko suoraan tulkintaan vaikuttaneista arvoista ja periaatteista, tai toivat ne esille esimerkkien kautta. Arvot voivat toimia itsessään toiminnan pohjalla, tai se synnyttää motivaation, jonka avulla tartutaan epäkohtiin. Motivaatiot voivat liittyä maailmankatsomukseen, huoleen tulevaisuudesta tai jopa pelkoon merkityksellisen elämän katoamisesta. Nämä arvot ja motivaatiot rakentavat ympäristötoimijuutta. Ne luovat tarvetta muuttaa nykyistä tilannetta kohti parempaa. Samaan aikaan ne tuovat esiin, että ympäristötoimijuus ei ole pelkästään käytännön toimintaa. Siihen liittyy myös hyvin henkilökohtaisia eettisiä ja eksistentiaalisia ulottuvuuksia.

4.3 Tulkintojen toteutus seurakuntayhtymän toiminnassa

Ilmastotekoja esitettiin ensin konkreettisten esimerkkien kautta. Konkreettisella viittaan siihen, että toimintaa on helppo seurata, laskea tai osoittaa. Konkreettisten esimerkkien jälkeen informantit syventyivät pohtimaan abstraktimpia ilmastotekoja. Abstrakteilla teoilla puolestaan viittaan sellaiseen toimintaan, joita on vaikea konkretisoida. Näitä tekoja voi olla esimerkiksi mielipiteisiin vaikuttaminen tai esimerkin näyttäminen. Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä pyrkii hiilineutraaliuteen vuoteen 2029 mennessä ja he ovat tehneet merkittäviä päätöksiä hiilipäästöjen leikkaamisessa. Ilmastotekoja ovat olleet haastattelujen perusteella muun muassa uusiutuvaan energiaan siirtyminen, kierrätysjärjestelmien kehittäminen sekä kiinteistöjen sisälämpötilojen alentaminen. Informantit ovat olleet näissä hankkeissa mukana, joskin painopisteet ovat vaihdelleet yksilökohtaisesti. Arjen ilmastoteoiksi kuvailtiin kasvisruokavaihtoehtojen tarjoaminen sekä sähköisiin asiakirjoihin siirtyminen. Uusia kiinteistöjä on rakennettu, joka toistaiseksi lisää päästöjä, mutta pitkällä aikavälillä edistävät päästöjen vähentymistä. Informantit toivat esiin, että seurakuntayhtymän tasolla on luovuttu öljylämmityksestä, mikä puolestaan pienentää hiilijalanjälkeä.

Haastattelut ja Emmi Aarrelahden maisterintutkielma osoittivat, että suurin osa päästöistä syntyy yhtymän omistamista kiinteistöistä sekä niiden ylläpidosta. Kaikki informantit nostivat tämän esiin keskeisenä ilmastohaasteena. Vaikka tilojen vähentämisestä oli keskusteltu yhteisesti, se oli tuottanut hyvin vähän tulosta. Osa informanteista epäili, että haasteet luopua osasta yhtymän tiloista johtui siitä, ettei kukaan ole halukas luopumaan itselle tärkeistä kohteista. Päätöksenteko on vaikeaa ja hidasta, kun yksimielisyyteen ei päästä, ja se haastaa ilmastotoimiin sitoutumista. Usean informantin mielestä Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän hiilineutraaliustavoitteet vaatisivat nopeampia ja määrätietoisempia toimenpiteitä kiinteistökannan.

Ilmastotekojen toteutuksessa korostui vahvasti esimerkin näyttäminen sekä vaikutustyö. Haastatteluissa kävi ilmi, että ilmastotekojen merkitys ei rajoittunut pelkästään päästövähennyksiin tai kompensaatioon. Niillä pyritään myös vaikuttamaan laajemmin sekä kirkon sisäiseen yhteisöön, kuin sen ulkopuolisiin toimijoihin. Kirkon ilmastoteot ovat strategista vaikuttamistyötä, jossa kirkon parissa toimijat ovat suunnannäyttäjinä. Esimerkin näyttäminen voi tarkoittaa sitä, että seurakuntayhtymä tai yksittäiset seurakunnat toteuttavat näkyviä ja vaikuttavia investointeja sekä viestivät siitä yhteisön ulkopuolelle. Vaikuttavia

investointeja voivat olla esimerkiksi uusiutuvaan energiaan siirtyminen. Työn näkyväksi tuomisella on ilmaston kannalta positiivisia vaikutuksia. Seurakunta tai -yhtymä tarjoaa mallin ekologisesta vastuunkannosta. Informantti, H3, ilmaisi esimerkin vaikutusvoiman seuraavasti: ”mä uskon että yksilöiden sekä organisaatioiden välillä sellaseen et jos joku esimerkiksi elää kestävästi ja vaikka syö kestävästi ja käyttää vaatteita kestävästi niin se vaikuttaa ympärillä oleviin ihmisiin. Mä voisin kuvitella että organisaatioissa on jotain samaa” Informantti sovitaa yksilötasoiset ilmastoteot sekä organisaatiotason vaikuttavuuden yhteen, jolloin ilmastotoiminta saa yhteiskunnallisella tasolla erityistä painoa. Hän näkee vaikuttamisen myös paikallisena sitoutumisena, ja pohtii asiaa seuraavasti: ”mä ajattelin niin että ihmisten ois hyvä toimia ympäristöasioissa niiden luontaisissa ympyröissä missä ne muutenkin vaikuttaa. Mä oon täällä töissä [...] ja haluan vaikuttaa omalla paikallani et toimittais vastuullisesti”. Tämä ilmentää toimijan halua toimia vastuullisesti työympäristössään sekä inspiroida muita vastuullisempaan toimintaan.

Ymppäkerho on kahden haastattelemani esiin nostama tapa, jolla he ovat toteuttaneet omaa tulkintaansa ilmastoteoissa. Informantit perustivat Ymppäkerhon vuonna 2019, sillä he kokivat seurakuntayhtymän tarvitsevan asiantuntijaryhmän, joka edistäisi ilmastotoimia yhtymätasolla. Ymppäkerho on kirkon sisäinen vapaaehtoisuuteen perustuva yhteisö, johon kuuluu niin ympäristöasioista kiinnostuneita kirkon työntekijöitä sekä vapaaehtoisia luottamushenkilöitä. Kerhon tarkoituksena on sisällyttää ympäristönäkökulmat päätöksissä ja strategioissa. Molemmat informantit painottivat, että Ymppäkerhon ideologia kiteytyy tiedolla johtamiseen. Heillä ei omien sanojensa mukaan ole mandaattia päätöksissä, mutta heiltä pyydetään muun muassa koulutusta ja konsultointia. Toiminta on pääosin vaikuttamis- ja asiantuntijatyötä. Ymppäkerho on loistava esimerkki siitä, miten ilmastotekojen tulkintaa sovelletaan toiminnassa. Informantit tulkitsivat ilmastoteot käytännön teoiksi, joilla vaikutetaan sekä yhtymän sisä-, että ulkopuolella. Ymppäkerhon perustaminen ja vetäminen on ilmastoteko, jossa konkretisoituvat informanttien tulkinnat.

Haastattelujen aikana seurakuntayhtymässä ympäristövastaavuus on kuulunut hautaustoimenpäälikölle sekä suunnitteluhortonomille. Linjaus ei palvellut nykyisiä tarpeita, ja haastateltavat ilmaisivat, että seurakuntayhtymään tarvittaisiin ympäristöasiantuntija. Informantit ovat tuoneet tarvetta esille yhteisessä kirkkoneuvoston kokouksessa ja pyrkineet vaikuttamaan päätöksentekoon. Yhteisessä kirkkoneuvostossa päätettiin 20.3.2025, että avaavat osa- ja määräaikaisen ympäristöasiantuntijan toimen. Tarkoituksena on aloittaa

määräaikaisella työntekijällä, ja päättää myöhemmin siitä, vakinaistetaanko virka (Yhteinen kirkkoneuvosto pöytäkirja 20.3.3025/Pykälä 95.) Ilman informanttien ehdotusta ympäristöasiantuntijasta toimea ei välttämättä olisi perustettu. Toiminnan uudistamisen esittäminen on ilmastoteko seurakuntayhtymän tasolla.

4.4 Informanttien kokemus ilmastotekojen riittävydestä ja tulevaisuudesta

Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä on asettanut kunnianhimoisia ilmastotavoitteita, kuten hiilineutraalius vuoteen 2029 mennessä. Tarkastelen aineiston pohjalta yhtymän informanttien kokemuksia ilmastotoimien riittävydestä. Tarkoituksena on analysoida ja lähestyä pohdintoja uteliaasta näkökulmasta, eikä arvottaa tekoja. Ympäristötekojen reflektointi ja tulevaisuuden pohdinta ovat osa ympäristötoimijuuden rakentumista.

Kaikki informantit kokivat, että seurakuntayhtymä on tehnyt monipuolisia ja tarpeellisia ilmastotekoja. Vastauksissa painottui monipuolisuus; ilmastotoimet ylettyvät nuorten ympäristötietoisuuden lisäämisestä villiniittyjen olemassaolon ja strategiatyön tärkeyteen. Ilmastoteot toteutuivat moninaisilla tasoilla aivan ruohonjuuritasosta kirkolliskokousten päätöksiin asti. ”Kun kysytään et vastaako nää muutokset tarpeeseen niin vastaa, tai pitäiskö tehdä enemmän tai vähemmän niin pitää, kiinteistöistä luopumista pitäis tehdä enemmän”, toteaa informantti H1. Tällä hän viittaa näkemykseensä, että kiinteistöjä tulisi vähentää huomattavasti enemmän, jotta seurakuntayhtymä saavuttaisi hiilineutraaliustavoitteen. Kiinteistöjen vähentäminen on tässä kohtaa informanttien mielestä konkreettisin tapa leikata päästöjä tehokkaasti. Toisaalta, vaikka nykyiset toimet nähdään tarpeellisina, niitä ei silti pidetä riittävän tehokkaina suhteutettuna tavoitteisiin.

Informanttien vastauksissa korostui näkemysten kaksijakoisuus. He kokevat vastuuta ja sitoutumista ilmastotavoitteisiin, mutta samaan aikaan he tunnistavat ympäristön asettamat esteet. Suurimmat esteet nopeammalle toiminnalle on demokraattisen päätöksenteon hitaus sekä resurssien rajallisuus. Informantti H4 kuvaili näkemystään seuraavasti: ”Tavotteet on kovat, kehitys ei oo ollut ihan sen toivottavan nopea, mut sellastahan se on monessa paikassa yhteiskunnassa, mut ei luovuteta!” Myös informantti H1 jakaa hänen kanssaan samankaltaiset ajatukset tulevaisuuden suhteen: ”mulla on vähän semmonen olo et ei me

esimerkiksi olla hiilineutraaleja vuonna 2029 mutta me ollaan tehty jo paljon, me tehdään edelleen mitä voidaan, pidetään asiaa esillä vaikkei siihen tavoitteeseen sitten päästä, mutta parhaamme yritetään” Heidän vastauksissaan ympäristötoimijuus rakentuu toivon sekä realiteettisen risteyksessä. Vaikka H4 kuvailee edistystä hitaaksi, hän ei suhtaudu siihen välinpitämättömästi. Informantti samaan aikaan ymmärtää nopeamman toiminnan esteet, mutta yrittää muuttaa olosuhteita. H1 painottaa vastauksessaan sinnikkyuden tärkeyttä. Vaikka seurakuntayhtymä ei pääsisi ilmastotavoitteisiin aikarajan sisällä, työ ei mene silti hukkaan. Yhtymä tekee tärkeitä ilmastotekoja. Tavoitteeseen voidaan päästä, mutta aikarajat saattavat venyä toivotusta.

Agenda 2030 -toimintasuunnitelma kehottaa kiireellisiin toimiin ilmastonmuutoksen ja sen vaikutusten torjumiseksi. Vaikka toimintasuunnitelma on suunnattu lähtökohtaisesti valtioille, on yhteiskunnan suurien toimijoiden jaettava yhteistä vastuuta. Informanttien vastausten perusteella kirkko ja tarkemmin seurakuntayhtymä ovat pyrkineet vastaamaan kyseisiin vaatimuksiin monipuolisilla ympäristötoeilla. Tästä huolimatta nousee esiin kysymys toimien vaikuttavuudesta ja riittävydestä. Keskiössä ei ole pelkästään ilmastotoimien määrä tai niiden monipuolisuus, vaan niiden tehokkuus suhteessa ilmastokriisiin. Kaikki informantit suhtautuivat ilmastotavoitteisiin vakavasti, mutta näkivät niiden saavuttamisen olevan epävarmaa. Informantit elävät toimijat toiveikkuuden ja epävarmuuden välimaastossa. H3 totesi asian näin: ”sillain mä sitä oon tulkinnut et ainakin et jos ei ihan maaliin asti päästä ni päästäis sitten mahdollisimman lähelle sitä hiilineutraaliutta”. Ajatuksesta ilmenee toiveikkuus, joka perustuu uskosta jatkuvaan kehitykseen. Tämänkaltainen suhtautuminen on merkittävä osa ympäristötoimijuutta. Informantit eivät odota täydellistä onnistumista, vaan ennemminkin aktiivista osallistumista epävarmuudesta huolimatta. Heidän pohdinnoissaan toistui ”me tehdään parhaamme” -ajattelu. Toiveikas ajattelutapa toimii motivaation lähteenä ja lisää toimijoiden resilienssiä.

Haastatteluaineistossa ilmeni, että tulevaisuuteen suuntautuneessa keskustelussa painottui kaksi teemaa: kompensaatiotoimenpiteet ja toiminnan nopeuttaminen. Kompensatio on merkittävä tekijä hiilineutraaliustavoitteessa. Seurakuntayhtymä ei pysty realistisesti karsimaan kaikkia päästöjä, eikä se siihen pyrikään. Tarkoituksena on päästöjen minimointi mahdollisuuksien mukaan, jonka lisäksi päästöjä pyritään kompensoimaan.

Informantit painottivat haastatteluissa kompensaaation tärkeyttä. Heillä oli tosin eriävät näkemykset siitä, miten kompensaatiot käytännössä järjestetään. H3 esitti, että seurakuntayhtymä voisi esimerkiksi ostaa lisää hiilinieluja, kuten metsiä. Informantti H2 ilmaisi, ettei seurakuntayhtymällä ole tarpeeksi metsää tai muita hiilinieluja suhteutettuna sen kokoon ja taloudelliseen joustavuuteen. Metsien ostaminen ei ole kuitenkaan ainut tapa kompensoida päästöjä. H1 sivusi haastattelussa ajatusta, jossa päästöt kompensoitaisiin maksamalla kolmannelle osapuolelle toiminnan järjestämisestä. Käytännössä se tarkoittaisi sitä, että esimerkiksi jätepalveluiden tarjoajalle maksetaan korkeampaa hintaa, jolloin vastuu kompensoinnista jää tarjoajalle. Informantti H4 epäili kuitenkin edellisen järjestelyn sujuvuutta seurakuntayhtymän tasolla. Kompensaatiotyöstä maksaminen olisi hänestä monimutkaisempaa kuin hiilinielujen ostaminen.

Ensisijaisesti tavoitteena on kirkon omistamien metsien hakkuiden vähentäminen. Tämä kuitenkin nostaa esille haasteita. H4 osoitti haastattelussa, että hakatut metsät eivät toimi hiilinieluinä. Muutos olisi päinvastainen; hakkuut aiheuttavat päästöjä niiden sitomisen sijaan. Erityisesti pienille seurakunnille hakkuut ja puun myynnistä saatavat tulot ovat kuitenkin merkittävä osa rahoitusta. Toinen mahdollisuus olisi ostaa lisää metsää. Se toisi kirkolle lisää hiilinieluja, mutta se ei ratkaise olemassa olevaa taloudellista haastetta. H4 pohti, että hiilinielujen säilyttäminen saattaisi olla houkuttelevampaa, jos siihen liitettäisiin esimerkiksi taloudellisia kannustimia.

Yhteenvedonä voidaan todeta, että kompensaaatiotoimenpiteet muodostavat merkittävän osan seurakuntayhtymän hiilineutraaliustavoitteita. Tavoista kompensoida päästöjä on useita mielipiteitä, jotka vaativat vielä keskustelua sekä paneutumista. Kompensaatiopolitiikan kehittäminen vaatii yhtymältä vielä strategista suunnittelua. Hiilineutraaliustavoitteisiin pääseminen tuntuu informanttien mielestä haastavalta, ellei mahdottomalta nykyisellä tahdilla. He kuitenkin kokevat, että ovat tehneet tärkeitä ilmastotekoja.

5 Yhteenveto

Tutkimukseni kohteena on Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän asiantuntijoiden ilmastotekojen tulkinnat ja niiden toteutukset. Hyödynnän tutkielmassa Heikki Pesosen väitöskirjaa *Vihertyvä kirkko – Suomen evankelisluterilainen kirkko ympäristötoimijana* ja tarkastelen informanttien ilmastotoimijuutta sekä sen rakentumista. Tutkielman tavoitteena ei ole luoda yleistettävää selontekoa Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän asiantuntijoiden tulkinnoista tai toteutuksista. Sen sijaan analysoin neljän asiantuntijan ilmastotoimijuuden rakentumista, sekä tekijöitä, jotka ovat siihen vaikuttaneet. Informanteista saatu aineisto oli monilta osin yhtenevää ja he jakoivat keskenään samanlaisia näkemyksiä. Isoin eriävyys aineistossa informanttien välillä oli heidän näkemyksensä kompensatioihin.

Käsineellisin ilmastotoimet Agenda 2030 -toimintasuunnitelman avulla, sillä se antaa tilaa toimijoille tulkita ja toteuttaa omia näkemyksiään. Agenda 2030 -toimintasuunnitelman tuttuus vaihteli informanttien keskuudessa. Haastatteluissa kävi ilmi, ettei yksikään käyttänyt Agenda 2030 -toimintasuunnitelmaa, tai sen 13. kohtaa Ilmastotekoja, suoraan ohjenuorana työssään. Sen sijaan ilmastoteot ja sen sisältö näyttäytyivät työssä epäsuorasti. Tämä näkyi esimerkiksi siten, että informantit järjestivät koulutuksia sekä toivoivat nopeampaa päätöksentekoa.

Ilmastotekoja tulkittiin monitasoisesti. Aineistosta tuli ilmi, että informantit tulkitsivat ilmastoteot ensisijaisesti konkreettisina toimina. Jokaisessa haastattelussa nousi ilmi seurakuntayhtymän tavoite olla hiilineutraali vuoteen 2029. Informantit pohtivat ilmastotekoja toiminnassaan sitä kautta, miten päästöjä saataisiin vähennettyä. Konkreettisten esimerkkien jälkeen ilmastotoimia pohdittiin abstrakteimmista näkökulmista. Muihin yhteiskunnallisiin toimijoihin ja yksilöihin vaikuttaminen oli merkittävässä osassa. Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän asiantuntijoiden toiveena oli, että he pystyisivät toimimaan esimerkin näyttäjinä sekä vaikuttamaan muiden ympäristötoimiin.

Informanttien tulkinta ilmastoteoista on lähtökohtaisesti subjektiivista, ja siihen vaikuttavat yksilön sekä yhteisön kokemat asiat, arvot sekä motiivit. Osa informanteista kertoi suoraan tulkintaan vaikuttaneista arvoista, ja osa konkretisoi niitä esimerkkien avulla. Kyseisiä arvoja olivat esimerkiksi velvollisuus, vastuullisuus, lähimmäisenrakkaus, ympäristö sekä ihmisyyt.

Informantit käsittelivät ja perustelivat näkemyksiään myös motivaatioiden kautta. Kaksi haastateltavista pohtivat, että omaa toimintaa edistää ajatus siitä, että haluavat jättää planeetan elinkelpoiseksi. Ihmisyys ja ihmiskunnan selviäminen motivoivat heitä. Arvot ja motivaatiot toimivat osittain limittäisesti analyysissä. Toisaalta motivaatiot voivat olla arvoista peräisin, joita yksilö haluaa toimeenpanna.

Ilmastotekojen tulkinta konkretisoitui niiden toteutuksella kirkon parissa. Näitä olivat esimerkiksi strategiatyö, Ymppäkerhon perustaminen ja uusiutuvaan energiaan siirtyminen. Keskiössä on korkeatason vaikutustyö. Sen tarkoituksena on vaikuttaa sekä seurakuntayhtymän sisällä, sekä ulkopuolella, ympäristöasioissa. Aineiston pohjalta huomasi, että tulkinnan ja toteutuksen suhde on vastavuoroinen. Aikaisemmat toteutukset vaikuttavat siihen, miten informantit ovat tulkinneet ilmastotekoja, ja ne tulkinnat puolestaan vaikuttavat toteutukseen.

Informanttien ympäristötoimijuus on monitasoinen kokonaisuus, joka vaihtelee yksilökohtaisesti. Heidän erilaiset painotuksensa ja näkemykset heijastavat moninaista kirkon sisäistä ympäristötoimijuutta. Informanttien ympäristötoimijuus on monin paikoin samankaltaista. Kommunikaatio on toimijuuden ydintä. Informantit tunnistavat tarpeet, resurssit sekä vaikutusmahdollisuudet toiminnassaan, ja tekevät niiden pohjalta arvokkaita ilmastotekoja.

Lähteet

Haastattelut:

Haastattelu 1, 4.3.2025 Haastattelijana Riina Varnio

Haastattelu 2, 6.3.2025 Haastattelijana Riina Varnio

Haastattelu 3, 7.3.2025 Haastattelijana Riina Varnio

Haastattelu 4, 26.3.2025 Haastattelijana Riina Varnio

Tutkimuskirjallisuus:

Aarrelahti, Emmi. 2023. *Hiilineutraaliksi organisaatioksi vuoteen 2029 mennessä. Tapaustutkimuksena Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä*. Ympäristömuutoksen ja globaalin kestävyuden maisterintutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Brundtland, Gro Harlem. 1987. *Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development*. Geneva, UN-dokumentti A/42/427. s 41. Viitattu 28.2.2025 <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>.

Hynninen, Anna. Lindfors, Antti ja Opas, Minna. 2015. *Valta ja toimijuus*. Teoksessa: Askel kulttuurien tutkimukseen. Toimittanut Jaana Kouri. Turku: Turun yliopisto

Pesonen, Heikki. 2002. Vihertyvä kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko ympäristötoimijana kirkollisessa lehdistössä. Teoksessa: *Uskonto, julkisuus ja muuttuva yhteiskunta*. Toimittaneet Tuula Sakaranaho ja Heikki Pesonen. 19—46. Helsinki: Yliopistopaino.

Pesonen, Heikki. 2004. *Vihertyvä kirkko. Suomen evankelisluterilainen kirkko ympäristötoimijana*. Uskontotieteen väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Pessi, Anne Birgitta. Pitkänen, Ville. Westinen, Jussi. Grönlund, Henrietta. 2018. *Pyhyiden ytimessä – Tutkimus suomalaisten arvoista ja pyhyiden kokemisesta*. Helsinki: Tutkimus ja Suomen kulttuurirahasto.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. n.d. *Perustietoa kirkosta*. Viitattu 28.2.2025.
<https://evl.fi/tietoa-meista/perustietoa-kirkosta/>

Suomen kestävän kehityksen toimikunta. n.d. *Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030*. Viitattu 17.5.2025. <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>

Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä. 2025. *Yhteinen kirkkoneuvosto pöytäkirja 20.3.2025/Pykälä 95* . Viitattu 17.5.2025.
<https://tukasrky10.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=20251128-35>

Ulkoministeriö. n.d. *Agenda 2030 – kestävän kehityksen tavoitteet*. Viitattu 28.2.2025.
<https://um.fi/agenda-2030-kestavan-kehityksen-tavoitteet>.

Ympäristöministeriö. n.d. *Mitä on kestävä kehitys?* Viitattu 17.5.2025.
<https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

Kuvalähteet

Kestävän kehityksen tavoitteet. Digitaalinen kuva Agenda 2030 -toimintasuunnitelman tavoitteista. 2015. Yhdistyneet kansakunnat. (Kuvakaappaus 28.4.2025)
<https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>

Liitteet

Liite 1

Haastattelukysymykset kandidaatintutkielmaa varten

Riina Varnio, kevät 2025

Miten Suomen evankelisluterilaisen kirkon informantit ovat tulkinneet ja toteuttaneet YK:n julkaiseman Agenda 2030 -toimintasuunnitelman ilmastotekoja-kohtaa työssään.

1. Kuka olet ja mitä työtä teet?
2. Kauanko olet työskennellyt evankelisluterilaisen kirkon piirissä?
3. Onko YK:n julkistama Agenda 2030 -toimintasuunnitelma sinulle ennestään tuttu? Tiesitkö, että Norjan ja Ruotsin evankelisluterilaisten kirkkojen tapaan myös Suomen evlut kirkko on mukana toteuttamassa tavoitteita?
4. Muistatko, onko työpaikallasi annettu tiedonantoja, joissa selitetään Agenda 2030 -toimintasuunnitelmaa? Jos on, mitä muistat näistä? Herättikö ne jotain ajatuksia?
5. Agenda 2030 ilmastotekoja-kohdan alatavoitteet ovat melko laajoja. Ne osoittavat mitä täytyy tehdä, mutta eivät tarkenna *miten*. Miten itse olet tulkinut työpaikallasi ilmastotavoitteita?
6. Miten olet toteuttanut/ollut mukana toteuttamassa tulkintoja kirkon sisällä? (esimerkkejä voisi olla ympäristökasvatuksen antaminen riparilaisille, ekologisten ruokien ehdottaminen tapahtumiin, kestävimpien materiaalien käyttö, kierrätys, ekosähköön siirtyminen jne.)
7. Mikä on itseäsi motivoinut ilmastotekojen kehittämistä ja jatkamista?
8. Onko vastaan tullut haasteita tai ristiriitoja? Miten näistä on edetty?
9. Koetko, että kirkon sisällä tehdyt muutokset vastaavat tarpeeseen? Pitäisikö ympäristötekoja tehdä enemmän tai vähemmän? Miksi?
10. Onko kirkko suunnittelemassa uusia ilmastotekoja tai onko niistä ollut puhetta? Oletko itse pohtinut aihetta?
11. Tulevaisuus – vuosi 2030 on jo viiden vuoden päässä. Agenda 2030 -toimintasuunnitelma tähtää, että tuolloin ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan on toimittu kiireellisesti. Mitä tunteita ja ajatuksia se sinussa herättää?
12. Miten arvelisit, miten kirkon ilmastotekoihin suhtaudutaan viiden vuoden päästä?